דער צענטער פון תורה אויפ'ן הר הצופים

גע ווידמעט דער ערעפענונג פון דעם העברעאישען אוניווערזי־טעט אין ירושלים.

פון יוסף מאיר מרגליות.

דער הר סיני און דער הר הצופים! — טען מיט א נערוועזע האסטיגקייט.

און עס הערט זיך ווידער א שטימע, פון איבער דעם שפיץ בארג, ערעלע נשמה קלאנגען טראגען זיך ארונטער פון דער ריעזיגער הימלישער הויך און זייער עבא ווערט פון דער לופט, מיט א דראטלאזער מארקאני קראפט, פארגאנדערנעטראגען אין דער טיפער וויטעניש פון אלע פיער עקען וועלט און זאגט אן דן בשורה פון א מאדערנעם קבלת התורה.

היו נבונים ליום השביעי! זייט פארבארייטעט פאר דעם זיבעטען טאג פון דעם היסטארישען פסח חודש, ווען דער סיגנאל פון דער קולטורעלער מאדערנער תורה וועט געגעבען ווערען אויף דעם הר הצופים און עס וועט ערעפענט ווערען דער העברעאישער אוניווערזיטעט.

און דאס פאלק מאכט זיך גרייט!

א שטארקע תנועה אין דעם אידישען לאגער, גרויסע הכנות ווערען געמאכט איבער'ן גאנצען ערד קוגעל, עס רעש'ט, עס טומעלט און עס קאכט. די גאנצע מאשינערי פון דעם רבונו של עולם'ס וועלטעל איז אנגעשטעלט געווארען, דער ים, די יבשה און די לופט, אלע, אלע זענען שטארק ביזי און העלפען מאכען די געהעריגע הכנות צו דיעזער מאדערנער קבלת התורה: אלע סארטען אפאראטען וואס די מענשליכע בריאה מיט'ן שאפען מוח און קינסטלער האנט האט פראדוצירט זענען אנגעשטעלט מיט זייער פולע קראפט נען אנגעשטעלט מיט זייער פולער קראפט אין ריענען געטריי דעם עהרליכען גרויסען יום טוב וואס דארף געפייערט ווערען מיט פראכט און מיט גיאנץ ז' ניסן אין ירושלים.

די "נעשה ונשמע" קלאנגען הערען זיך פון אלע גרויסע און קליינע וועלטטיילען. אומעטום ווערט די דאזיגע נייעס פון דעם העברייאישען אוניווערזיטעט אויפגעכאפט מיט דער גרעסטער באגייסטערונג און ענטוזיאזם און קיינער וויל ניט פארבייגעהן דיעזע היסטארישע געשעהעניש גלייכגילטיג.

א ספעציעלע אידישע שיף פיהרט אוועק א פאסאזשירען טראנספארט וועלכער ענטהאלט דעם סולת תושמן פון דאס אמעריקאנער אידענטום און דער ארויספאהר ווערט באגריסט פון צעהנדליגער טויזענטער אידען וועלכע באגלייטען די גליקליכע אוניווערזיטעט טוריסטען בתופים ובמחולות, מיט טענץ און געזאנג און מיט היילבענדע הורא געשרייען וואס פארטויבען די לופט און ווערען פארשוואונדען אין די טיפע ראשיגע ים כוואליעס פונ'ם ברויזיגען אטלאנטיק.

און אום און גאנצען משלים זיין די הארמאניע אזוי אז עס זאל ווירקליך זיין אין פולער עהנליכקייט צו דאס וואס עס האט פאסירט מיט איבער דריי טויזענט יאהר צוריק, האט זיך נאך די נאטור אויך אריינגעמישט און געמאכט א משולש'דיגען "ויחרד כל העם", די ערד האט א טרייסעל געטאן מיט א גרויסען חלק פון דער מענשהייט ... און אזוי ארום איז געשאפען געווארען ארום דעם בארג צופים כמעט א "קאמפליט סעט" פון די אוראלטע הכנות וואס זענען אין יענער צייט געמאכט געווארען ארום דעם הר סיני.

* * *

און ניט ווילענדיג ציהט זיך א פאראלעל פון דעם הר צופים און דער רענקונגס אפאראט הויבט אן צו ארבייטן.

מיר האבען אונטערשטראכען "ניט ווילענדיג" ווייל עס ווילט זיך ווירקליך ניט צו מאכען א פארגלייך פון יענעם געטליכען קבלת התורה אויף דעם בארג סיני ביז דיעזע מאדערנע קבלת התורה אויפ'ן הר הצופים: מיט אונזער גרעסטע באגייסטערונג פאר דעם היינטיגען היסטארישען יום טוב ווילען מיר נאך פאר קיין איין מאמענט זיך ניט פארלירען און ווילען צוזאמענפארען א בארג מיט א בארג ... און "אני מאמין שזאת התורה לא תהא מחולפת ולא תהא תורה אחרת" וועט קיינמאל ניט קאנען אויסגעטוישט ווערען אויף אנדערע אני מאמין'ס.

און דאך ציהט זיך, ווי געזאגט, "ניט ווילענדיג" אליין א פאראלעל צווישען דעם הר סיני מיט דעם הר הצופים און עס מאכט פארט זיך צופארטראכטען אין די ביידע אונפארגלייכבארע געשעהענישען.

ווייל עפעס א פארגלייבונגס שנור איז דאך פאראן צווישען זיי, עס איז פאראן א געוויסער צד השוה וואס העלפט אויך די נאכדיגע געשעהעניש אויפ'ן הר הצופים צו פארהייליגען און דיעזער פונקט שאפט עס די אינסטינקטיווע נאכדענקונג.

* * *

ניט אויף אלע מאל און אויף יעדער זאך איז געזאגט געווארען דער כלל פון לא המקום מכבד, דאס ארט שפילט מאנכעס מאל גארנע א ראליע, און זאל מען צום ביישפיעל היינט צו טאג ווילען די אידען באזעצען אויף דעם שעהנסטען באדען פון דעם שעהנסטען לאנד אין דער וועלט אבי זיי זאלען מוותר זיין אויף ארץ ישראל, ווילען מיר עס זיכער ניט טאן, מיר קאנען ניט און ווילען ניט פארצייכטען אויף ארץ ישראל און איך גלויב קוים אז אויך היינט זאלען זיך נאך געפינען אין אונזער נאציאנאלען לאגער וועלכע עס איז "אוגאנדיסטען", וואס דער א ר ט זאל ביי זיי ניט אויסמאכען.

און אויב עס האנדעלט זיך אין א ר ט האט דער ארץ ישראל'דיגער הר צופים א גרעסערען יחוס פאר דעם חוץ לארץ'דיגען הר סיני, און אויב דער בארג האט געקענט ווערען הייליג צוליעב דער תורה, קען אמאל א תורה אויך ווערען הייליג צוליעב א בארג ...

אט אין דעם ליגט דער גאנצער סוד פון דעם דאזיגען גרויסען רעש ארום דיעזער היסטארישער פאסירונג פון דעם הר הצופים.

עס איז אמת אז אין דעם העברייאישען אוניווערזיטעט וועט מען אויך שטודירען די געוועהנליכע וואכעדיגע למודים וואס אין אנדערע גרויסע וועלט אוניווערזיטעטען, דער פאקט אבער וואס דער אוניווערזיטעט געפינט זיך אויף דעם הר הצופים, אין ארץ ישראל, אין דעם הייליגען לאנד, דאס מאכט זיין וואכעדיגע תורה ביז א געוויסען גראד אויך הייליג, עס ווערט א מין "חולין שנעשו על טהרת הקודש". און אט דערפאר שפירט זיך דערין אן עבא אפקלאנג פון עפעס העכערעס, עהאבענערעס און אויך הייליגערעס.

עס איז פארט א העברייאישער אוניווערזיטעט און געפינט זיך פארט אין ירושלים ...

* * *

און די עהנליכקייט פונ'ם צופים צום סיני ווערט אויך אויסגעדריקט אין אנדערע פארמען, אזעלכע וועלכע מאכען אגב אויך שטארק בולט דעם אונטערשייד פון דעם עם הנבחר צו אנדערע פעלקער.

און עס וואונדערען זיך מאנכע בעגריפסלאזע מענשען ווען זיי זעהן אז מיר בויען שוין אן אוניווערזיטעט נאך בעפאר מיר האבען אויפגעבויט א לאנד, און ווי אמאל אזוי היינט בעטראכט מען אונז אויך פאר אן "עמא פזיזא דקדמיתו פומיכו לאודניכו" און מען ווארפט אונז ווידער אויף דעם אלטען חטא פון אוועקשטעלען דעם "נעשה" בעפאר דעם "נשמע".

אבער זיי פארגעסען אט די דאזיגע קריטיקער אז טאקי בלויז דערין אונטערשיידען מיר זיך פון אנדערע פעלקער, און פון דעמאלט ביז היינט שטעהט ביי אונז די קולטור אימער אין סאמע פראנט, און אזוי ווי אין יענע צייטען איז דער "מתן תורה" געווען דער פארענט בלאט פון אונזער פאלקס בוך און די קולטור פאהן איז אויפגעהויבען געווארען נאך אידער דאס פאלק האט זיך א היים געשאפען אזוי איז עס אויך היינט.

יא. מיר זיינען אנדערש פון די אומות העולם, ביי זיי בויט דאס פאלק די אוניווערזיטעטען און ביי אונז בויען די אוניווערזיטעטען דאס פאלק ...

* * *

הר סיני און הר צופים!

און מיר זיינען קיינמאל ניט געווען קיין "צרי עין", קיין ניט פארגינערס; מיר האבען קיינמאל ניט געוואלט בלייבען קיין קולטור מיוחסים און דער קולטור מאנאפאל זאל געהערען בלויז צו אונז.

"חזר הקב"ה על כל האמות ובקשן לקבל את התורה". דער אנבאט פון קבלת התורה אין דער סיני פעריאדע איז געמאכט געווארען צו זיי אזוי ווי צו אונז, צו די בני ישמעאל אזוי ווי צו די בני ישראל, און מיר זענען דאך געבליבען די מאנאפאליסטען פון דעם העכסטען קולטור בוך איז עס ניט דערפאר וואס מיר האבען עס געוואלט נור דערפאר וואס זיי האבען עס נ י ט געוואלט!

און דאס וואס עס איז דאמאלט געווען אין דער סיני פעריאדע איז עס כמעט אויך היינט אין דער צופים פעריאדע.

אויך היינט האט דאס אידענטום אין ארץ ישראל ארויסגעלאזען דורך זיין אפיציעלע רעפרעזענטאציע דער "ועד־הלאומי" אן אויפרוף צו אלע אנדערע ניט אידישע איינוואוינער אין דער הייליגער לאנד אין וועלכען די לעצטע ווערען העפליך איינגעלאדען אויף דעם הר הצופים און א ווילקאמענער אנבאט ווערט זיי געגעבען צו ווערען שותפים אין די באני־קולטור, און אויב מיר הערען אז זיי ברעקלען זיך דערמיט, און פלאנעווען גאר א ווידערשטאנד דערצו אין געשטאלט פון פראטעסט דעמאסטראציעס און אנדערע ווילדע נארישקייטען, איז עס ווידער א ווידערהאלונג פון געשיכטע און א קאפיע פון דער אלטערטום און ניט מיר זענען עס די שולדיגע. מיט געוואלד קענען מיר זיי ניט נויטען. צוואנג קולטור קען נעגען א צווייטען ניט אנגעווענדעט ווערען, בלויז פאר זיך אליין האבען מיר געקענט נוצען א צוואנג מיטעל פון כפה עליהם הר כגיגית!

אבער ווי אמאל אזוי היינט וועט אליין דער קולטור טרעגער ארויס זיעגרייך. די ז' ניסן תרפה, טאראנט.

די הויפט פיגורען אין דער היינטיגער אוניווערזיטעט ערעפענונג

DR. CHAIM WEIZMANN

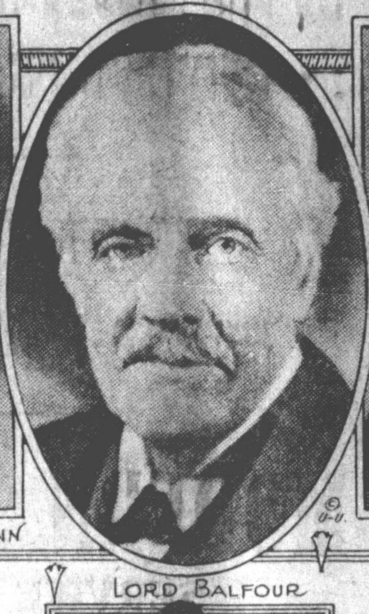
LORD BALFOUR

LORD ALLENBY

SIR HERBERT SAMUEL

באלפור דער צופה...

צו דער ערעפענונג פונ'ם העברעאישען אוניווערזיטעט אין ירושלים.

פון דר. בן־ציון שפייער

אין זיין גאנצער הויך און שטאלץ שטעהט היינט דער אלטער ריעז, מיט זיין שעהנעם שניי־ווייסען קאפ אויף יענעם בארג, וועלכען די אידען האבען גערופען דעם בארג פון "די זעהער", דעם בארג פון "די קוקער", פון די "וויטע" זעהער, צו וועלכען אויך די נביאים האבען זיך געצעהלט, און שמייכעלט מיט א גליקליכען שמייכעל ווייל ער ווייס, אז ער איז היינט די קרוין פון אן אלטען היסטארישען מאנומענט, וועלכער געהערט צו אן אלט פאלק און אן אויפלעבענגרע אלט־נייע קולטור.

באלפור דער העלד פון הר הצופים: דער בעסטער, דער פאסיגסטער און דער ווירדיגסטער נאמען וואס אידען האבען איהם געקענט געבען, און דער פילאזאף און היסטאריקער באלפור איז ניט ווייניגער געשמייכעלט, וואס נאך אלעקסאנדער דעם גרויסען איז דער איינציגער ניט־איד, וועלכען די אויסערוועהלטע פונ'ם אידישען פאלק גיבען אזא כבוד אויף דיעזען היסטארישען בארג, און דער ביבעל קענער און ביבעל בעגייסטערטער באלפור, וועלכער האט צווישען זיינע וויסענשאפטס ווערק אויך א ווערק איבער טהעאלאגיע, דערמאהנט זיך די גאנצע ישורות פונ'ם גרויסען אידישען נביא: "און זאל ניט זאגען דער וואס לאזט ניט איבער נאך זיך קיין קינד, אז ער איז אן אויסגעטריקנעטער האלץ ... פאר אנדערע אזעלכע, וועל איך געבען אן אייביג פלאץ אין מיין הייליג הויז, וועלכער וועט זיין מעהר ווערט ווי זיהן אדער ווי טעכטער". און ער דערפיהלט, אז ער איז געוויס איינער אויף וועמען די נבואה איז געזאגט געווארען, און ער ווייס אז ער בלייבט דערמיט אליין שוין אונשטערבליך און אז דורות פון פאליטיקער וועלען אוועקגעהן און נייע וועלען קומען, אבער זיין נאמען וועט בלייבען לויכטען אויף ריעזען הר הצופים און אנפלקען די זאלען און באגייסטערען יונגע גאונים פון גייסט און וויסענשאפט וועלכע וועלען אליין בעלייכטען די נייע מזרח קולטור פאר הונדערטער צוקונפטיגע דורות ...

און דער אלטער ריעז קוקט מיט באגייסטערטע אויגען אויף דעם וואונדערבארער פאנאראמע אונטער דעם הר הצופים, די אלע בערג ארום, די אלע הייליגטימער פון דער "שטאדט פון פריעדען", ווי ירושלים הייסט, און עס מישען זיך אויך גלייכצייטיג פאר זיינע גייסטיגע אויגען פארגאנגענע פיעלע בלעטער פון זיין רייכער פאליטישער און געזעלשאפטליכער קאריערע, און פון יאלע זיינע הונדערטער פאליטישע טריאומפען לויכטען היינט אב העלסטען ארויס דריי פונקטען, וועלכע וואלטען פאר אנדערע, אזוי צו זאגען "פראקטישע" פאליטיקער, קיין גרויסע באדייטונג אין זייער לעבען ניט געהאט, אבער פאר איהם, דעם אמת זוכער און קולטור פארשער פילען די דריי פונקטען אויס זיין גאנץ לעבען ... דריי פאסירונגען, וועלכע האבען איהם פיעל געגנער און פארלוירענער פארשאפט, פיעל בעשטריטען און ביטער קריטיקירט געווארען, אבער וועלכע האבען איהם, דעם מאן, וואס האט נאך פון זיין יוגענט געגלויבט אין די אמת'ן פון זיין ווערק — "די יסודות פון גלויבען", צו אונשטערבליכקייט געפיהרט, ביי איהם בייבען יענע דריי פאסירונגען די טייערסטע אין זיין זכרון, און דאס זיינען זיי: זיין גלענצענדע פארטיידיגונג אין ענגלישען פארלאמענט פון פרייע שולען און אן אויטאנאמישען אוניווערזיטעט פאר אירלאנד; די דעקלאראציע פון א אידישע היימלאנד אין ארץ ישראל, און היינט — דער דריטער, דער ליכטיגסטער פונקט: — די ערעפענונג פון א הויז פון לערנונג און וויסענשאפט פאר דעם היסטארישען עם הספר, וועלכע פאסירונג עס וועט האבען א גוואלדיגע באדייטונג ניט נור פאר דעם גאנצען נאהענטען מזרח, נאר אויך פאר דער גאנצער קולטורעלער וועלט. און דעם גלויבט ער שוין היינט, אזוי ווי ער האט אימער געגלויבט אין נצחון פון גייסט און פון אמת.

דער נצחון פון גייסט — ער ווייס עס און שמייכעלט גליקליך. איז עס ניט א וואונדערבארער צופאל, וואס אויך אין דעם פאל איז ער אזוי עהנליך צום אידישען פאלק. צו דרייסיג יאהר, ווען ער האט אנגעשריבען זיין ערשטען באדייטענדען בוך: "די פארטיידיגונג פון פילאזאפישע ספקות" און גלייכצייטיג גענומען זיך שטארק אינטערעסירען מיט ענגלישע און אלגעמיינע פאליטיק, האבען כמעט אלע זיינע בעקאנטע אויף איהם א מאך געטאן מיט'ן האנט און האבען אויף איהם "נביאות" געזאגט, אז א שרייבער וועט ער פיליכט ווערען, אבער צו פאליטיק זאל ער זיך אפילו ניט וואגען צו נעהמען, ניט פאר אזא שוואכען און דארען יונגען מאן וואס זעהט אויס ווי א בן מות און וועט קוים נאך אפשר פינף אדער אפשר העכסטענס צעהן יאהר לעבען, לוינט זיך אריינצולאזען זיך אין אזא שווערען ענין און אזא מלחמה ארענא ווי ענגלישע און אלגעמיינע פאליטיק איז.

דער היינט זיבען און זיבעציג יאהריגער ריעז שמייכעלט איצט גליקליך ווי ער דערמאהנט זיך די פאליטישע קלעפ וועלכע ער האט אין זיין פופציג יעהריגער קאריערע געגעבען צו ריעזען וועלכע האבען איהם פון אנפאנג אן פאר א בן מות און א שוואכליגג געהאלטען. געהט עס ניט אזוי צייטענווייז מיט'ן אידישען פאלק?

עס שיינט, אז דער עם הספר וועט נאך אויך ווען דערלעבען אפילו פאליטישע קלעפ זיינע פארלוימדער און פארלייקענער צו געבען ...

* * *

זיין פלאץ אין דער געשיכטע וועט פארבלייבען אלס דער צווייטער ניט־אידישער זעהער, א צופה, אבער א געהויבענער, [illegible]

ליכט מוז ענדליך פארטרייבען דאס פינסטערניש און מעגליך אז דער קולטורעלער הר הצופים וועט אפשר געוויסערמאסען מעהר אויפטאן פאר דעם פאליטישען הר הצופים ... עס וועט האפענטליך פיהרען צו דער רעאליזירונג פון דעם "ומלאה הארץ דעה".

זיי בעגריסט העברייאישער אוניווערזיטעט!

דער אוניווערזיטעט און קאלאניזאציע אין ארץ ישראל

פון מתתיהו קרעמער

דער אוניווערזיטעט אין ירושלים אויף דעם הר הצופים, וועלכער ווערט היינט אפיציעל געעפענט פון לארד באלפור, וואס האט זיך בארימט געמאכט ביים אידישען פאלק דורך זיין דעקלאראציע, האט א קאלאסאלע אידיש־געשיכטליכע באדייטונג, און אפשר א וועלט באדייטונג.

מיר לעבען איצט אין א צייט פון איבערשעצען ווערטען, פון איבערשעצען אידעעס און אידעאלען, און דער אידישער אוניווערזיטעט אונזערער אין דעם נייעם לאנד פון דער אידישער צוקונפט, וועט זיך מיט דעם פראבלעם דארפען און מוזען גלייך באשעפטיגען און העלפען דער־אויסגעמאטערטער זוכענדער מענשהייט געפינען א לעזונג.

די געלעהרטע אונזערע פונ'ם נייעם אוניווערזיטעט, וועלען דארפען זוכען און געהן אויף נייע פארשידענע וועגען צו געפינען דעם פארלוירענעם אלטען אמת, וועלכער איז שוין לאנג פון דעם אלטען פאלק ישראל דורך זיינע נביאים אין יענעם לאנד ארויסגעזאגט געווארען, און איז ליידער ביז היינט צוטאג נאך פון קיינעם ניט אויפגענומען געווארען.

אונזערע חכמים, וואס זאמלען זיך אהין צונויף פון אלע עקען וועלט, וועל ווערען די לעהרער פון אונזערע צוקונפטיגע דורות, דארפען פון זיך ארויסווארפלען די פאלשע לעהרעס, וואס זיי האבען אין זיך איינגעזאפט, אראפווארפען פון זיך די קליידער פון די קריעגס־געטער, און זיך באנייען און באקליידען מיט'ן גייסט פון אמת, יושר וצדק, וואס איז דער גייסט פון שלום און פריעדען.

דאס לעבען זאל ווירקליך ווערען זיין דאס לעבען, מוזען די לעהרעס פון די באציהונגען פון פאלק צו פאלק, פון יחיד צו יחיד זיין אנדערע ווי ביז איצט.

און אט אויף די לעהרעס וועט אונזער איינציגער אידישער אוניווערזיטעט דארפען לייגען גרויס געוויכט.

עס ווילט זיך מיר זאגען א פאר ווערטער וועגען אוניווערזיטעט און דער קאלאניזאציע אין ארץ ישראל.

עס עקזיסטירט ביז היינט צו טאג א מיינונגס פארשיעדענהייט, בנוגע דעם אוניווערזיטעט, אפילו צווישען די ציוניסטישע קרייזען.

פיעלע האבען געטענה'ט און טענה'ן נאך איצט, אז אנשטאט אוועקגעבען אזוי פיעל ענערגיע און געלט אויף דעם אוניווערזיטעט, זאל מען בעסער שאפען דאס מעהר קאלאניעס, און באזעצען וואס מעהר אידען אויף ערד אין ארץ ישראל.

די בעלי הטענות וואלטען אפשר גערעכט געווען, ווען דאס אידישע פראבלעם איז בלויז אן עקאנאמיש פראבלעם, און עס וואלט געמיינט, אז וואס מעהרער אידען מיר באזעצען אויף ערד, אדער ארבייטער זשירען זיי אין פארשידענע צווייגען פון אינדוסטריע, לעזען מיר דערמיט דאס אידישע פראבלעם.

דער אמת איז אבער ניט אזוי.

מיר מוזען זארגען פארן גייסט פונ'ם אידישען פאלק פונקט ווי פאר זיין חיונה. אמבעסטען האבען דאס באוויזען די דורכפאלען פון די פארשידענע קאלאניזאציאנס פארזוכען, אין פארשידענע לענדער, טאקע אט צוליעב דער סיבה.

דאס עקאנאמישע לעבען אליין קען דעם אידען ניט צופרידענשטעלען אומעטום און ספעציעל אין ארץ ישראל.

לא על הלחם לבדו יחיה האדם, און אזוי שנעל ווי דער איד האט נאר פרנסה, ווילט זיך איהם א גייסטיגע סביבה, פאר איהם און זיין קינד. און די גייסטיגע סביבה קען איהם נאר געבען זיין אייגענע פאלקס שול, מיטעל שול און די הויך שול, דער אוניווערזיטעט.

די שולען און דער אוניווערזיטעט [illegible]

(פארזעצונג אויף זייטע 11)

די נעביידעס פון דעם אוניווערזיטעט

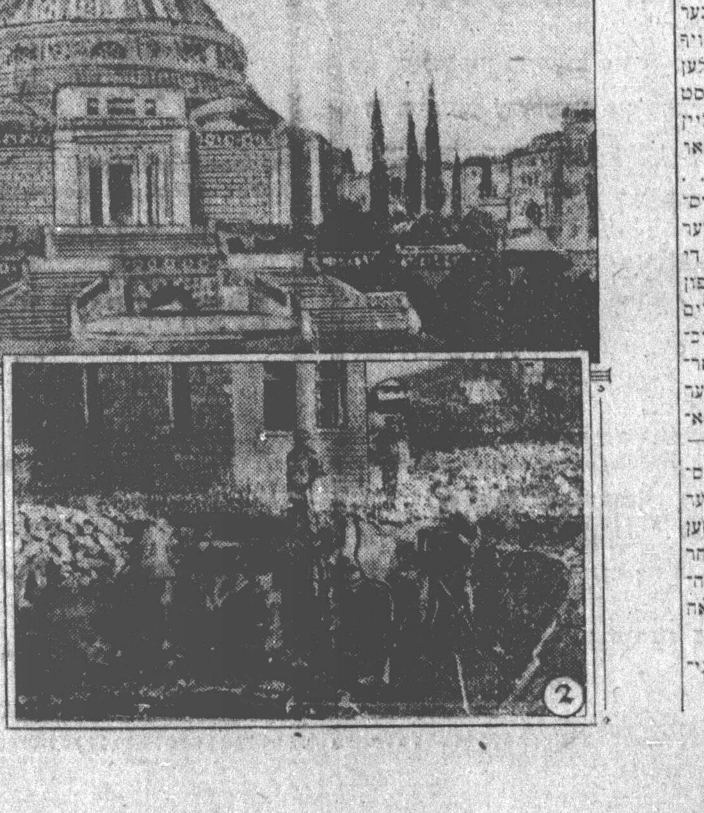

דאס אויבערשטע בילד צייגט די צענטראל געביידע, וואס וועט זיין די ביבליאטעק פון דעם אוניווערזיטעט. דאס אונטערשטע בילד צייגט די חלוצים וועלכע באשעפטיגט ביי דער בוי־ארבייט ארום דעם אוניווערזיטעט.

וואו עס לערנען יעצט די צוקונפטיגע סטודענטען

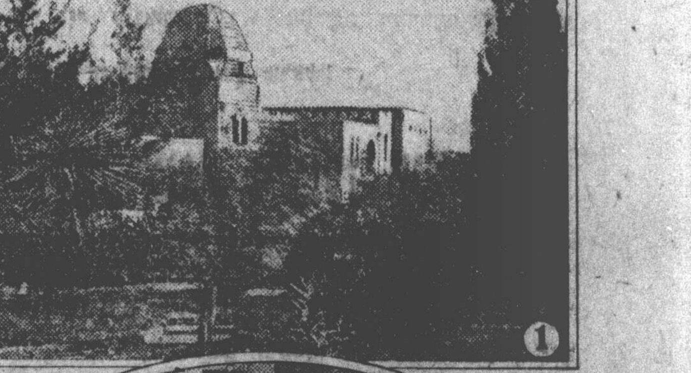

דאס אויבערשטע בילד — דער טעכניקום אין חיפה אויפ'ן הר כרמל.
דאס אונטערשטע בילד — חלוצים לערנענדיג אינ'ם לעזעצימער פון דער אוניווערזיטעט — ביבליאטעק.